

לאחר אובדן הציר הסורי: איראן מקימה נתיב הברחות חדש לחיזבאללה

15.01.2025 | ד"ר יוסי מנשרוף

חברת תעופה איראנית, הידועה בקשריה עם מערך הברחות של כוח קודס, קיימה טיסות תכופות במחצית דצמבר לביירות דרך טורקיה. טיסות אלו מעלות חשד מוצק כי איראן מבקשת להקים ציר הברחות חדש לחיזבאללה. חסימת הציר היא אינטרס ישראלי ואמריקני מובהק. יש לציין כי מנהיג איראן נמנע במכוון מלמתוח ביקורת ישירה על טורקיה, למרות מעורבותה בהדחת משטר אסד. זאת בניגוד לצירי פרלמנט, חוגי תקשורת, דיפלומטים ואף יועצו הבכיר לעניינים בינלאומיים.

נכללה ברשימת הסנקציות האמריקניות כבר ב-2011

על פי מערכות ניטור טיסות, בין 13 בדצמבר לסוף החודש ביצעה חברת התעופה האיראנית מאהאן אייר 11 טיסות לשדה התעופה בביירות דרך המרחב האווירי של טורקיה. טיסות אלו נמשכו גם במהלך חודש ינואר. בהתחשב ברקורד העשיר של החברה בסיוע לכוח קודס, קיים חשד מוצק כי טהרן מצאה ציר הברחות אמל"ח חדש, לאחר שאיבדה את המסדרון הקרקעי שעבר דרך סוריה.

מאהאן אייר נכללה ברשימת הסנקציות האמריקניות כבר בשנת 2011, בשל שיתוף הפעולה ההדוק שלה עם כוח קודס והסיוע שהעניקה לפעילות הטרור של הארגון. משרד האוצר האמריקני קבע כי החברה מקיימת שיתוף פעולה הדוק עם כוח קודס, במסגרתו היא מעבירה בחשאי פעילים, אמל"ח וכספים בטיסותיה.

במסגרת פעילותה, סיפקה מאהאן אייר שירותי הסעה לאנשי כוח קודס בין איראן לסוריה לצורך אימונים צבאיים. בנוסף, החברה שימשה להעברת קציני כוח קודס אל עיראק וממנה, כחלק מהסיוע המאסיבי שהעניק כוח קודס למיליציות השיעיות בעיראק במאבקם נגד הכוחות האמריקנים במהלך מלחמת עיראק (2003-2011).

מכוני מחקר רבים בישראל ובארה"ב הדגישו בתחקיריהם את הקשרים ההדוקים של מאהאן אייר עם כוח קודס ומשמרות המהפכה. בשל כך, החברה מוכרת כאחת הספקיות המרכזיות של שירותי הברחות אמל"ח, כספים ופעילי טרור דרך האוויר עבור כוח קודס ומערך השלוחים של איראן.

לצד מאהאן אייר, פועלות חברות תעופה איראניות נוספות המשתפות פעולה עם מערך הברחות האיראני, ביניהן איראן אייר, מיראג' אייר, קשם אייר וכספיאן אייר. למרות הסנקציות, מאהאן

אייר ממשיכה לטוס למדינות מחוץ למזרח התיכון, בהן סין, אך נאסרה כניסתה לארה"ב, סעודיה, קנדה, יפן, גרמניה וצרפת.

רשת מופעלים בטורקיה לצורך הלבנת כספים

על פי דיווחים, מאהאן אייר אף סייעה בהברחת אמל"ח המיועד לארגוני הטרור חמאס והג'יהאד האסלאמי בעזה, כאשר באוגוסט-ספטמבר 2012 הבריחה אמל"ח לסודאן.

מדיווחים תקשורתיים מהעשור האחרון עולה כי היחידה בכוח קודס שעימה משתפת פעולה מאהאן אייר היא יחידה 190, האחראית על מערך ההברחות. היחידה מפעילה רשת הברחות מתוחכמת המשמשת להעברת אמל"ח לארגוני הפרוקסי הנתמכים על ידי איראן ברחבי המזרח התיכון.

בראש יחידה 190 עומד זה שנים רבות בהנאם שהריארי, מומחה בתחום הברחות אמל"ח וכספים. על פי הכרזת סנקציות ממאי 2022, שהריארי הפעיל רשת מופעלים בטורקיה לצורך הלבנת כספים. בנוסף, על פי מידע שפורסם, הוא ניסה בעבר להשתמש בשטח הטורקי להברחת אמל"ח לחיזבאללה.

במאי 2007 נתפס משלוח מכולות נשק מכוח קודס, שהועבר מאיראן לסוריה דרך טורקיה ברכבת, ככל הנראה בדרכו לחיזבאללה. המכולות הכילו, בין היתר, פגזי מרגמה בקוטר 122 מ"מ וחומרי נפץ. שהריארי חתם על שטר המטען בשם חברת הכיסוי Shahariyari Trading Ltd, אך לא ברור אם הניסיון בוצע בידיעת השלטונות הטורקיים.

נראה כי כעת, לאחר שאיבדה את המסדרון הקרקעי דרך סוריה שהיה חיוני להברחות אמל"ח לחיזבאללה, איראן פועלת להקמת ציר הברחות אווירי דרך טורקיה. חשוב לציין כי טורקיה, כחברה בנאט"ו, אינה רשאית לאפשר פעילות של מאהאן אייר או של בהנאם שהריארי בשטחה, אף שייתכן כי האחרון כבר קיים תיאומים מקדימים בטורקיה לצורך הברחות אמל"ח.

בעקבות נפילת אסד ❓ ציר העברות אווירי ישיר לביירות

העיתון הטיימס הלונדוני דיווח לאחרונה כי איראן שוקלת להקים ציר העברות אווירי ישיר לביירות בעקבות המצב בסוריה. בהקשר זה, אחת הטיסות הישירות של מאהאן אייר לביירות משכה תשומת לב תקשורתית כאשר הרשויות בלבנון ערכו בדיקה מקיפה של מטענה בנחיתה בשדה התעופה על שם חרירי ב-2 בינואר. הבדיקה נערכה, על פי התקשורת הלבנונית, בעקבות מידע מודיעיני שהצביע על כוונה איראנית להעביר סיוע כספי לחיזבאללה בטיסה זו.

טורקיה, שהפכה לכוח מוביל בסוריה החדשה, היא שותפה שאיראן מעוניינת לשתף עמה פעולה במסגרת התאמת מדיניותה למציאות האזורית המשתנה. יחסי איראן-טורקיה מורכבים: לצד ריבות אזורית, המדינות משתפות פעולה בנושאים מסוימים, כמו התנגדותן לשאיפות העצמאות

של הכורדים.

טורקיה משמשת גם כשחקן מרכזי בעקיפת הסנקציות על איראן. לפיכך, על ישראל להזהיר את ממשל טראמפ הנכנס מפני הניסיון האיראני להקים ציר הברחות חדש דרך המרחב האווירי הטורקי.

ממשל ביידן גילה רפיון באכיפת הסנקציות על איראן, במיוחד בתחום מכירות הנפט, ואכיפת הסנקציות תהווה מבחן ראשון לנחישות ממשל טראמפ בהקשחת המדיניות כלפי איראן. בין אם מדובר בהברחות אמל"ח או כספים, חיזבאללה זקוק כעת בדחיפות לסיוע איראני במסגרת מאמצי השיקום שלו, ולכן מניעת סיוע זה היא אינטרס משותף לישראל ולארה"ב.

פורסם בישראל היום, בתאריך 15.01.2025.